

UCHWAŁA NR XI/92/07
RADY GMINY TRZEBOWNISKO
z dnia 23 listopada 2007 r.

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Ochrony Środowiska na lata 2008-2015.

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 1 i art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) oraz art. 18 ust. 1 w zw. z art. 14 i art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902 z późn. zm.),

po zasięgnięciu opinii Zarządu Powiatu Rzeszowskiego,

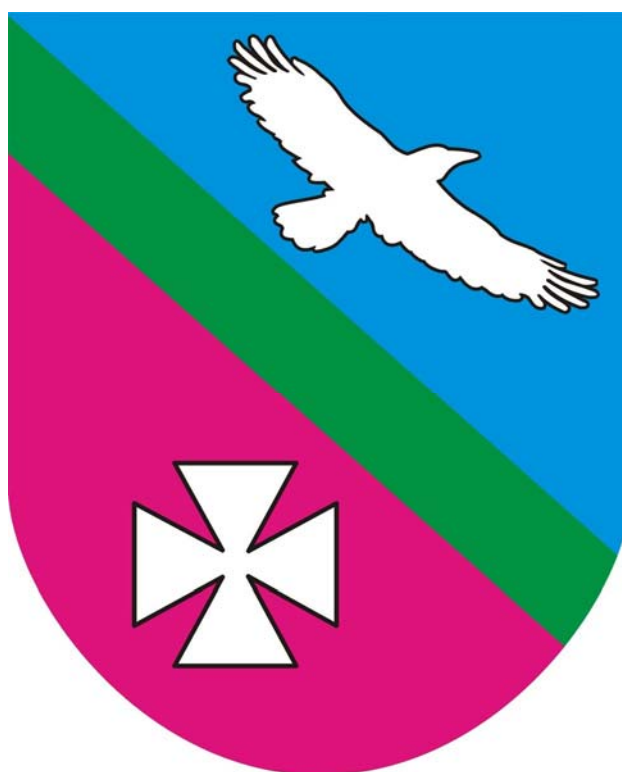
Rada Gminy Trzebownisko
uchwala co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Ochrony Środowiska na lata 2008-2015, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Program Ochrony Środowiska
dla Gminy Trzebowniko
na lata 2008 - 2015**

Trzebowniko, listopad 2007

SPIS TREŚCI

I.	Wprowadzenie.....	3
1.1.	Podstawa formalno-prawna.....	3
1.2.	Cel i zakres programu.....	3
1.3.	Horyzont czasowy.....	5
II.	Podstawowe informacje o Gminie Trzebowniko.....	5
2.1.	Położenie geograficzne i powierzchnia.....	5
2.2.	Sytuacja demograficzna.....	6
2.3.	Użytkowanie gruntów.....	7
2.4.	Infrastruktura techniczna.....	12
III.	Charakterystyka i ocena obecnego stanu środowiska.....	14
3.1.	Środowisko przyrodnicze.....	14
3.1.1.	Rzeźba terenu.....	14
3.1.2.	Zasoby wodne.....	14
3.1.3.	Klimat.....	16
3.1.4.	Gleby i surowce mineralne.....	16
3.1.5.	Lasy.....	17
3.1.6.	Flora i fauna.....	17
3.1.7.	Rezerваты i pomniki przyrody.....	18
3.2.	Gospodarka wodno ściekowa.....	19
3.2.1.	Sieć wodociągowa i zaopatrzenie w wodę.....	19
3.2.2.	Sieć kanalizacyjna i oczyszczalnie ścieków.....	21
3.3.	Gospodarka odpadami.....	22
3.4.	Edukacja ekologiczna.....	26
3.5.	Sieć energetyczna i gazownicza.....	27
3.6.	Powietrze atmosferyczne i hałas komunikacyjny.....	29
3.7.	Energia odnawialna.....	30
IV.	Analiza SWOT.....	30
4.1.	Czynniki wewnętrzne.....	30

4.2.	Czynniki zewnętrzne.....	32
V.	Główne kierunki działań w zakresie ochrony środowiska.....	34
5.1.	Ochrona wód i gospodarka wodno-ściekowa.....	34
5.2.	Ochrona powierzchni ziemi i gospodarka odpadami.....	35
5.3.	Ochrona powietrza atmosferycznego i naprawa warunków akustycznych...	37
5.4.	Ochrona przyrody.....	38
5.5.	Edukacja ekologiczna.....	39
VI.	Harmonogram realizacji działań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych	40
VII.	Monitoring realizacji Programu Ochrony Środowiska.....	40

I. Wprowadzenie

1.1. Podstawa formalno-prawna

Niniejsze opracowanie tj. "Program Ochrony Środowiska Gminy Trzebownisko na lata 2008-2015" jest sporządzone zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2001 r. nr 62, poz. 627 ze zm.), która nakłada na gminy obowiązek opracowania programów ochrony środowiska w celu realizacji polityki ekologicznej państwa.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Trzebownisko sporządzono w oparciu o obowiązujące akty prawne:

- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz.U. Nr 92, poz. 880 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach (Dz.U. z 2007 r., Nr 39, poz. 251 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminie, (Dz. U. z 2005 r., Nr 236, poz. 2008 z późn.zm.),
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami (KPGO), uchwalony Uchwałą Nr 219 Rady Ministrów z dnia 29 października 2002 roku /M.P. Nr 11/2003, poz. 159/,
- Wojewódzki Program Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego - uchwalony przez Zarząd Województwa 3 września 2003,
- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego - uchwalony przez Zarząd Województwa 3 września 2003.

Program Ochrony Środowiska jest dokumentem planowania strategicznego zawierającym cele i kierunki polityki prowadzonej przez Gminę Trzebownisko i określającym wynikające z nich działania. Dokument ten będzie wykorzystywany jako podstawa zarządzania gminą w zakresie ochrony środowiska, a także wytyczna do tworzenia programów operacyjnych i zawierania kontraktów z innymi jednostkami administracyjnymi i podmiotami gospodarczymi w działaniach związanych ze środowiskiem. Program jest również przesłanką do konstruowania budżetu gminy i wieloletnich planów inwestycyjnych oraz stanowi płaszczyznę koordynacji i układ odniesienia dla innych podmiotów działających w sektorze ochrony środowiska, a także jest podstawą do ubiegania się o fundusze celowe ze źródeł krajowych i Unii Europejskiej.

1.2. Cel i zakres programu

Nadrzędnym celem Programu Ochrony Środowiska jest realizacja polityki ekologicznej

państwa uchwalanej, co 4 lata. Na podstawie aktualnego stanu środowiska polityka ekologiczna państwa określa w szczególności:

- cele ekologiczne
- priorytety ekologiczne
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekologiczne i środki finansowe.

Priorytetem działań w ramach polityki ekologicznej, a zarazem Programu Ochrony Środowiska jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego, rozumianego jako taki stan rozwoju, który zaspokoi potrzeby obecnego pokolenia i nie ograniczy możliwości realizacji potrzeb przyszłych pokoleń. Zrównoważony rozwój ekonomiczny, społeczny i ekologiczny ma za zadanie wspomagać dążenia do uzyskania w gminie sukcesywnego ograniczania negatywnego wpływu zanieczyszczeń na środowisko, ochronę i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie posiadanymi zasobami.

Do priorytetów polityki ekologicznej należą:

- wzmacnianie systemu zarządzania środowiskiem,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystywanie zasobów przyrody,
- zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii,
- dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców
- ochrona klimatu

Swoim zakresem Program Ochrony Środowiska obejmuje analizę aktualnego stanu środowiska w Gminie Trzebowniko, z uwzględnieniem działań zmierzających do poprawy jego stanu w zakresie:

- gospodarki wodno-ściekowej
- gospodarki odpadami
- przyrody i krajobrazu
- czystości powietrza
- gleb i lasów

Na podstawie analizy SWOT opracowano harmonogram realizacji zadań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych, które realizowane będą w perspektywie krótko i długookresowej, wraz z szacowanymi nakładami finansowymi.

W ramach niniejszego Programu uwzględniono również monitoring i kontrolę realizacji programu.

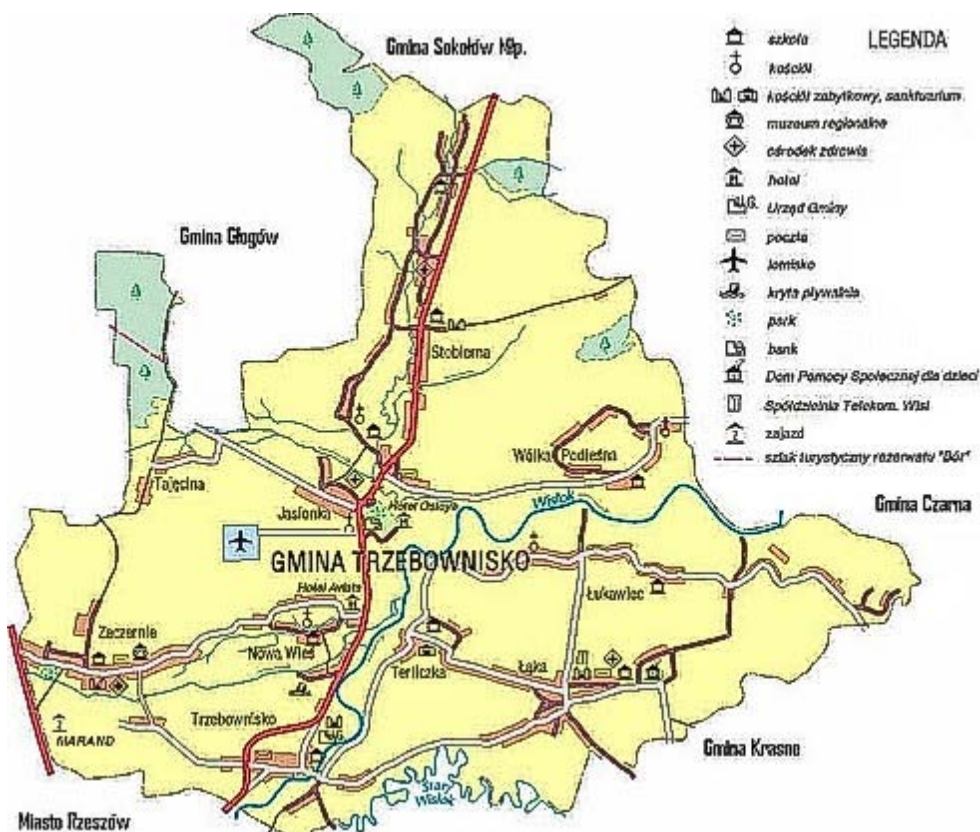
1.3. Horyzont czasowy

Program Ochrony Środowiska, zgodnie z art.14 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo Ochrony Środowiska przyjmuje się na okres 4 lat, z tym, że przewidziane w nim perspektywiczne działania obejmują kolejne 4 lata. Z wykonania programu organ wykonawczy gminy sporządza, co 2 lata raporty, które przedstawia Radzie Gminy.

II. Podstawowe informacje o Gminie Trzebownisko

2.1. Położenie geograficzne i powierzchnia

Gmina Trzebownisko jest gmina wiejską, położoną w centralnej części województwa podkarpackiego, w powiecie rzeszowskim. Sąsiaduje od strony południowej z Rzeszowem oraz z gminami: od północy z gminą Sokołów Małopolski, od wschodu z gminą Czarna, od zachodu z gminą Głogów Małopolski. Ogólna powierzchnia obszaru gminy wynosi 9029 ha, co stanowi 7,4% powiatu rzeszowskiego i ok. 0,5 % powierzchni województwa.

Mapa1. Gmina Trzebownisko

Pod względem geograficznym obszar gminy znajduje się w południowej części Kotliny Sandomierskiej, w prowincji Karpat i Podkarpacia.

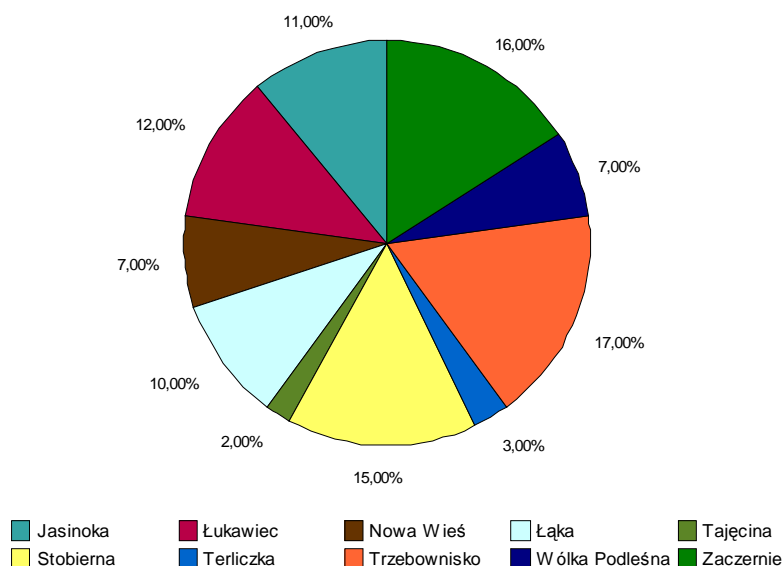
Na terenie gminy Trzebownisko znajduje się 10 sołectw: Jasionka, Łąka, Łukawiec, Nowa Wieś, Stobierna, Tajęcina, Terliczka, Trzebownisko, Wólka Podleśna i Zaczernie.

Na tle innych gmin województwa podkarpackiego Gmina Trzebownisko charakteryzuje się dogodnym położeniem komunikacyjnym. Przez teren gminy przebiegają dwie drogi krajowe: Nr 9 Rzeszów-Radom i Nr 19 Rzeszów-Lublin. W przyszłości przebiegać będzie autostrada A-4 wschód-zachód ze zjazdem do Rzeszowa w Terliczce i droga ekspresowa S19 północ-południe z Domostwa do Barwinka. Istotnym atutem jest również usytuowanie na terenie gminy Trzebownisko międzynarodowego lotniska w Jasionce, stwarzającego szanse rozwoju.

2.2. Sytuacja demograficzna

Teren gminy Trzebownisko zamieszkuje 18 762 osób. Przeciętna gęstość zaludnienia wynosi 207 osób na km². Do najgęściej zaludnionych obszarów należą tereny miejscowości Trzebownisko i Nowa Wieś, dla których wskaźnik gęstości dwukrotnie przewyższa przeciętną zaludnienia w gminie.

Największe skupiska ludności znajdują się w miejscowości Trzebownisko, Zaczernie i Stobierna, dla których procentowy udział wynosi kolejno 17%, 16%, 15%.

Wykres 1. Procentowy udział ludności wg wsi

Tabela 1. Liczba mieszkańców i gęstość zaludnienia wg miejscowości

	liczba mieszkańców	gęstość zaludnienia
Jasionka	2 116	135
Łąka	1 826	175
Łukawiec	2 215	178
Nowa Wieś	1 278	419
Stobierna	2 862	167
Tajęcina	327	38
Terliczka	574	288
Trzebownisko	3 135	418
Wólka Podleśna	1 368	251
Zaczernie	3 061	375

Gmina Trzebowniko	18 762	207
--------------------------	---------------	------------

Tabela 2. Struktura ludności wg wieku

Struktura ludności wg wieku	2003	2004	2005	2006
Ludność ogółem	18 545	18 541	18 719	18 762
Liczba urodzeń	187	176	198	229
Liczba zgonów	157	127	121	129
Stopa przyrostu naturalnego	1,60‰	2,64‰	4,11‰	5,33‰

Przyrost naturalny w gminie Trzebowniko jest wyższy niż w województwie i kraju, i wykazuje tendencje zwykłą. Wzrost liczby ludności uwarunkowany jest również znacznym wzrostem napływu ludności z zewnątrz.

2.3. Użytkowanie gruntów

Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Trzebowniko charakteryzuje się znaczną przewagą użytków rolnych, stanowiących 68% powierzchni ogólnej, w tym: łąki i pastwiska zajmują około 23%, sady ok. 1%. Tereny zalesione i zadrzewione to ok. 12% obszaru gminy. Poza terenami leśnymi i nieleśnymi występują również środowiska wodne takie jak rzeka Wisłok ze swoimi dopływami, sztuczny zbiornik w Terliczce, rozlewiska potoków, śródpolne oczka wodne i liczne rowy melioracyjne.

Tabela 3. Zestawienie powierzchni użytków w miejscowościach wg ewidencji gruntów

Oznaczenie użytku	Powierzchnia [ha]				
	Jasionka	Łąka	Łukawiec	Nowa Wieś	Stobierna
grunty orne	571,22	618,77	681,99	111,46	765,19
łąki trwałe	132,63	270,2	214,75	59,04	214,72
pastwiska trwałe	138,92	42,29	204,45	60,52	148,40
las i grunty leśne	36,23	-	-	-	347,11
grunty zadrzewione	12,28	5,41	3,04	1,32	15,15
sady	7,83	2,76	23,81	15,85	2,82

tereny różne	2,81	-	0,01	-	14,50
nieużytki	4,13	3,74	6,91	0,05	1,24
drogi	58,70	26,66	29,13	10,46	89,28
tereny kolejowe	8,81	1,95	-	-	-
tereny komunikacyjne i inne	496,58	-	0,65	-	-
tereny zabudowy mieszkalnej	54,72	40,70	62,14	28,54	77,53
tereny zabudowy przemysłowej	0,38	-	-	-	0,06
tereny zabudowane inne	4,35	4,36	3,18	1,97	7,72
tereny wypoczynkowo rekreacyjne	5,84	2,01	0,45	0,60	1,83
wody płynące	29,04	4,97	0,11	13,12	10,60
rowy	5,7	16,58	9,52	1,79	16,11
wody stojące	-	-	-	0,40	-
grunty pod stawami	-	-	-	-	0,81
Ogółem	1570,17	1040,40	1240,13	305,13	1713,06
Powierzchnia [ha]					
Oznaczenie użytku	Tajęcina	Terliczka	Trzebowniko	Wólka Podleśna	Zaczernie
grunty orne	92,65	94,45	444,10	272,47	408,01
łąki trwałe	33,64	20,63	40,83	78,78	118,04
pastwiska trwałe	62,76	40,06	48,51	90,45	40,32
lasy i grunty leśne	615,77	0,81	-	13,80	-
grunty zadrzewione	-	5,64	13,66	13,72	1,19
sady	0,10	4,74	31,18	0,38	32,22
tereny różne	-	-	2,58	-	0,21
nieużytki	7,57	1,01	0,04	3,67	2,18

drogi	12,39	6,48	29,40	18,48	34,24
tereny kolejowe	-	-	2,03	-	2,67
tereny komunikacyjne i inne	5,71	-	-	-	85,05
tereny zabudowy mieszkalnej	8,2	14,23	100,09	32,30	64,72
tereny zabudowy przemysłowej	-	-	13,41	-	-
tereny zabudowane inne	0,68	0,48	12,05	0,13	16,12
tereny wypożyczkowo rekreacyjne	-	-	1,22	0,60	3,10
wody płynące	0,57	8,49	19,50	13,97	6,07
rowy	2,51	2,03	1,10	4,21	0,83
wody stojące	-	-	-	-	0,12
grunty pod stawami	-	-	-	-	-
Ogółem	842,55	199,05	759,70	542,97	815,10

Tabela 4. Zestawienie powierzchni użytków gminy Trzebownik wg ewidencji gruntów

Lp.	Wyszczególnienie	ha	%
1.	powierzchnia ogólna	9028,26	100%
2.	grunty orne	4060,33	45%
3.	łąki i pastwiska	2059,93	23%
4.	las i zadrzewienia	1085,12	12%
5.	sady	121,7	1%
6.	tereny zabudowane	548,07	6%
7.	drogi	315,21	4%
8.	wody	167,33	2%
9.	nieużytki	30,54	0,3%
10.	tereny różne	20,12	0,2%

11.	pozostałe grunty	619,91	6,5%
-----	------------------	--------	------

Gmina Trzebowniko posiada dobre warunki naturalne dla produkcji rolniczej. Z rolnictwem funkcjonalnie związanych jest 76% mieszkańców gminy. Niepokojącym faktem jest stosunkowo duży procent osób powyżej 60 i 65 roku życia prowadzących gospodarstwa rolne (34%) przy zaledwie 7% osób poniżej 30 lat.

W obrębie gminy Trzebowniko funkcjonuje Podkarpacka Grupa Producentów Zbóż i Roślin Oleistych z siedzibą w Łące, zrzeszająca rolników, którzy na terenie 700 ha uprawiają zboże - żyto, owies, pszenice, rzepak oraz kukurydzę. Oddzielną pozycję zajmują Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Jasionce prowadząca chów trzody chlewnej, działalność drobiarską oraz produkcję roślinną na potrzeby paszowe, a także Gospodarstwo Ogrodnicze w Trzebowniku produkujące warzywa szklarniowe na powierzchni 6 ha. W miejscowości Łukawiec znajdują się również dwa certyfikowane kilkuhektarowe gospodarstwa zajmujące się ekologiczną uprawą.

Tabela 5. Struktura zasiewów

	Powierzchnia [ha]	Powierzchnia [%]	Plon [t/ha]
Zboża ogółem	916	22,40%	2,9
Strączkowe jadalne na zimno	2	0,04%	1,3
Buraki cukrowe	18	0,44%	40
Rzepak i rzepik	100	2,44%	2,2
Rośliny pastewne	25	0,61%	70
Ziemniaki	510	12,47%	18
Kukurydza	90	2,20%	5
Międzyplon ozimy	10	0,24%	3
Pozostałe	188	4,59%	-
Razem	1859	45,46%	142,4
Grunty orne	4089	100%	-
Odłogi	1260	30,81%	-

Ugory	970	23,73%	-
-------	-----	--------	---

Na terenie gminy produkcja rolnicza charakteryzuje się niskim poziomem intensyfikacji. Systematycznie zmniejsza się powierzchnia upraw i pogłowia zwierząt. W gminie występuje duże rozczłonowanie i zróżnicowanie powierzchni gospodarstw w poszczególnych sołectwach. Rozdrobnienie gospodarstw rolnych nie sprzyja rozwojowi rolnictwa i w ostatnich latach obserwuje się rosnący brak zainteresowania produkcją rolniczą.

Podstawowym kierunkiem w produkcji roślinnej jest uprawa roślin zbożowych oraz okopowych. W strukturze upraw przeważają zboża i ziemniaki. Udział zbóż wraz z mieszankami zbożowymi w strukturze zasiewów wynosi 22,4 %, a uprawy ziemniaków 12,5 %. Znaczący udział ma również uprawa rzepiku i rzepaku.

Według spisu rolnego przeprowadzonego w roku 2002 w produkcji zwierzęcej głównymi kierunkami były chów trzody chlewnej i bydła. Obecnie zwiększa się stan pogłowia owiec. W gospodarstwach małych obszarowo praktycznie nie prowadzi się chowu inwentarza.

Stopniowe odchodzenie od produkcji rolniczej powoduje rosnącą liczbę odłogów i ugorów, oraz malejące zainteresowanie użytkami zielonymi. Z tego względu z terenu pastwisk należących do mienia wiejskiego wyodrębnia się tereny z przeznaczeniem pod budownictwo. W latach 2006-2007 sprzedano 58 działek przeznaczonych pod budowę.

2.4. Infrastruktura techniczna

Zarówno stan jak i ochrona środowiska są ściśle związane z rozwojem infrastruktury technicznej, ponieważ właściwe wyposażenie gminy w urządzenia techniczne jest podstawą ochrony wszystkich jego komponentów.

Stan infrastruktury technicznej na terenie gminy Trzebowńsko określa się jako dobry. Wszystkie wioski Gminy mają sieć wodociągową i kanalizacyjną, a istniejące ujęcia zapewniają zaopatrzenie 100% gospodarstw w czystą wodę. Ścieki z terenu gminy Trzebowńsko oraz z dwóch miejscowości gminy Krasne przyjmowane są przez dwie oczyszczalnie biologiczne w miejscowości Łąka i Nowa Wieś. Sieć gazownicza obejmuje swoim zasięgiem wszystkie miejscowości w obrębie gminy za wyjątkiem miejscowości Tajęcina, w której planuje się na kolejne lata budowę sieci gazowniczej. System energetyczny Gminy znajduje się w bardzo dobrym stanie technicznym – sieć energetyczna jest w pełni zmodernizowana. Konsekwentna polityka prowadzona przez samorządowe władze Gminy wraz ze współdziałaniem mieszkańców poprzez darowizny na rzecz

realizowanych inwestycji oraz dotacji uzyskanych od fundacji i organizacji pomocowych umożliwiły powstanie sieci telekomunikacyjnej. Dzięki temu telefonizowano 91% gospodarstw, a warunki techniczne pozwalają na podłączenie każdego chętnego abonenta. Działalność telekomunikacyjna na terenie Gminy prowadzona jest głównie przez Spółdzielnię Telekomunikacyjną „WIST” w Łące, która obsługuje 3 973 gospodarstwa domowe, oraz przez Telekomunikację Polską S. A. obsługującą 746 gospodarstw domowych. Mieszkańcy posiadają również możliwości przyłączenia się do internetu, zarówno poprzez łącza stałe i telefoniczne, jak również drogą radiową.

Gmina posiada stosunkowo dobrze rozwinięte elementy systemu komunikacyjnego, między innymi dzięki niewielkiej odległości od Rzeszowa, będącego ważnym węzłem połączeń drogowych i kolejowych. Sieć dróg wynosi około 533 km, w tym: 13,5 km dróg krajowych, 48 km powiatowych, 22 km gminnych i 450 km wewnętrznych. Wszystkie miejscowości obsługiwane są przez MPK Rzeszów. W Jasionce znajduje się lotnisko wyposażone w niezbędne urządzenia techniczne do obsługi lotniczej i przewozu pasażerów, wymagane przez przepisy prawa międzynarodowego.

Tabela 6. Wyposażenie wsi w urządzenia techniczne i sanitarne w 2007 r.

Lp.	Miejscowość	Ilość przyłączy					
		wody	kanalizacji	energii	gazu	telefonów	
						TPSA	WIST
1.	Jasionka	627	544	688	491	11	665
2.	Łąka	485	431	571	433	3	485
3.	Łukawiec	661	542	766	593	17	491
4.	Nowa Wieś	402	331	426	364	9	293
5.	Stobierna	788	674	853	614	5	655
6.	Tajęcina	117	97	118	-	30	21
7.	Terliczka	177	149	233	155	4	128
8.	Trzebownisko	876	759	1 587	686	69	907
9.	Wólka Podleśna	360	296	424	246	9	248
10.	Zaczernie	943	782	865	822	589	80
11.	RAZEM	5 436	4 605	5 155	4 404	746	3 973

Aktualnie wykonywane są regularne rejsy krajowe w relacji Rzeszów-Warszawa-Rzeszów obsługiwane przez PLL "LOT". W wyniku modernizacji terminalu pasażerskiego oraz pasa

startowego uruchomiono stałe połączenie międzynarodowe z/do Londynu obsługiwane przez przewoźnika Ryanair, oraz loty sezonowe w czasie letnim z/do USA - Nowy Jork.

Planuje się budowę drugiego terminalu, co stworzy możliwość wprowadzenia nowych linii, w tym transatlantyckich. Obecnie trwają prace nad utworzeniem spółki, której przedmiotem działania będzie eksploatacja, modernizacja i rozbudowa lotniska.

III. Charakterystyka i ocena obecnego stanu środowiska

3.1. Środowisko przyrodnicze

3.1.1. Rzeźba terenu

Obszar gminy Trzebowniko znajduje się w granicach mezoregionu Wysoczyzna Kolbuszowska, który obejmuje północny obszar gminy. Teren wzniesiony jest przeciętnie na wysokości 210 - 245 m n.p.m. Charakteryzuje się rozległymi, łagodnymi wzniesieniami wysoczyzny, pociętymi przez doliny rzeczne bocznych dopływów Wisłoka. Doliny mają płaskodenne, szerokie, przeważnie podmokłe dna. Szerokość dolin waha się w granicach 50 - 800 m. W obrębie wysoczyzny dominują nachylenia o wartościach w granicach 0 - 10%. Lokalnie, w sąsiedztwie dolin spadki są większe i ich wartość waha się w przedziale 10 - 20%.

Tereny środkowej i południowej części gminy obejmuje Rynna Podkarpacka, która jest wykorzystywana przez Wisłok. Wytworzył on w tym rejonie rozległą dolinę z poziomami terasowymi, zagłębieniami bezodpływowymi oraz fragmentami starorzeczy.

Obok naturalnych form morfologicznych występuje na terenie gminy szereg ukształtowań powstałych w wyniku działalności człowieka, takich jak: nasypy drogowe, wyrobiska poeksploatacyjne, rowy melioracyjne i inne.

3.1.2. Zasoby wodne

WODY POWIERZCHNIOWE

Obszar Gminy Trzebowniko odwadniany jest przez Wisłok, płynący przez południowo-wschodnie jej tereny i lewobrzeżne jego dopływy: Mrowlę, Czarną i Świerkowiec, który odbiera wody od Szuwarki.

Wisłok płynie w korycie wciętym na głębokości ok. 3 - 10 m i osiągającym szerokość ok. 30 - 50 m. W czasie normalnych, corocznych wysokich stanów wody wykraczają one poza obręb koryta, lokalnie mogą zalać niewielkie fragmenty najniżej położonych terenów terasy zalewowej. W okresach katastrofalnych wylewów zalane zostają obszary terasy zalewowej i niewielkie fragmenty terasy nadzalewowej. Dopływy boczne w czasie normalnych przyborów wody nie wykraczają poza obręb swojego koryta. Podczas katastrofalnych powodzi pokrywają natomiast w całości obszary den dolinnych.

Przy granicy miejscowości Nowa Wieś i Terliczka, na lewym brzegu Wisłoka, znajduje się sztucznie utworzony zbiornik wodny, o powierzchni lustra wody ok. 1,10 ha, wykorzystywany przez Polski Związek Wędkarski.

WODY GRUNTOWE

W obrębie rozpatrywanej Gminy zasadniczą warstwę wodonośną stanowią piaski i żwiry rzeczne i wodnolodowcowe. Z uwagi na zróżnicowaną budowę geologiczną osadów czwartorzędowych, wytworzyły się obszary o różnej głębokości i miąższości warstwy wodonośnej oraz różnym charakterze zwierciadła wody. Zróżnicowanie tych warunków pozwala na wyodrębnienie pięciu różnych obszarów.

OBSZAR I - dna dolin bocznych i głównych dopływów Wisłoka. Są to obszary podmokłe. Wody gruntowe występują bardzo płytko, na głębokości 0,6 - 2,0 m p.p.m. Nasycają one stropowe partie torfów, namułów i mad aż po piaski i żwiry.

OBSZAR II - poziomy terasowe Wisłoka. W podłożu występują tu piaski i żwiry rzeczne na głębokości 3,5 - 7,0 m, tworzące ciągły, jednolity poziom wodonośny. W zależności od nakładu słabo przepuszczalnych mad, poziom zwierciadła jest swobodny albo występuje pod napięciem hydrostatycznym. Wydajność tego poziomu wynosi 10 - 5 m³/h.

OBSZAR III - fragmenty poziomów terasowych pozbawione nakładu gruntów nieprzepuszczalnych. Położone są u podnóża wysoczyzny. Woda gruntowa zalega dość płytko, a zwierciadło ma charakter swobodny. W okresach o przeciętnych opadach poziom ten stabilizuje się na głębokości 1,5 - 3,0 m p.p.t. W okresach mokrych może podnieść się do głębokości ok. 0,5 - 2 m p.p.t. Wydajność jest zróżnicowana w granicach 10 - 15 m³/h.

OBSZAR IV - piaski i żwiry wodnolodowcowe. Ze względu na mocno zróżnicowaną miąższość warstwy wodonośnej, a także występowanie lokalnych, nieciągłych przewarstwień gruntów nieprzepuszczalnych, wody gruntowe występują na różnych głębokościach tworząc napięte i swobodne zwierciadło. Poziom zwierciadła zalega na głębokości 1,2 - 5,3 m p.p.m., lokalnie poniżej 10 m p.p.m. Wydajność omawianego poziomu wodonośnego waha się w granicy 10 - 35 m³/h.

OBSZAR V - rejon występowania gruntów słabo przepuszczalnych i nieprzepuszczalnych, przewarstwionych lokalnymi, nieciągłymi wkładkami gruntów sypkich.

Są to obszary w zdecydowanej większości suche, tylko lokalnie, w przewarstwieniach piaszczystych, mogą wystąpić niewielkie ilości wody. Duże, zasobne struktury wodonośne położone są w południowej i środkowej części gminy, w obrębie, których znajduje tzw. Główny

Zbiornik Wód Podziemnych - GZWP 425. Z tego regionu Gmina czerpie wodę na swoje potrzeby w pełni zaspokajając potrzeby obecnych i przyszłych odbiorców.

3.1.3. Klimat

Obszar Gminy Trzebowniko znajduje się w granicach makroregionu Kotliny Sandomierskiej, która pod względem klimatycznym charakteryzuje się dość długim i ciepłym latem, ciepłą zimą i stosunkowo niedużą ilością opadów. Przeciętna temperatura w ciągu roku wynosi tu około +8° C, zaś temperatura dnia w ciągu lata kształtuje się w granicach +18°, w ciągu zimy obniża się do -3° C. Liczba dni mroźnych w ciągu roku wynosi 40 - 55, zaś liczba dni z przymrozkami 90 - 110 dni. Przeciętna opadów jest tu najniższa w województwie i wynosi od około 600 mm do 700 mm. Okres zalegania pokrywy śnieżnej wynosi 50 - 70 dni, a długość okresu wegetacyjnego 210 - 220 dni. W ciągu roku przeważają wiatry zachodnie.

3.1.4. Gleby i surowce mineralne

Obszar Gminy Trzebowniko charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem warunków glebowych. W obrębie teras rzecznych występują mady, klasy gleb I, II, IIIA i IIIB użytków rolnych. W rejonie wysoczyzny występują gleby słabsze - bielice i gleby brunatne. Największy udział mają gleby klasy III A i III B, stanowiące 41% ogółu.

Gmina Trzebowniko jest uboga w surowce mineralne za wyjątkiem pokładów gazu ziemnego. Na terenie gminy usytuowane są cztery obszary górnicze, gdzie znajdują się złoża tego surowca. Należą do nich:

- Obszar Górniczy STOBIERNA - powierzchnia 1 897 067 m² o wartości pokładów gazu 339 mln m³
- Obszar Górniczy JASIONKA - powierzchnia 5 761 687 m² o wartości pokładów gazu 1 753 mln m³
- Obszar Górniczy TERLICZKA - powierzchnia 2 877 916 m² o wartości pokładów gazu 648,54 mln m³
- Ośrodek Zbioru Gazu w Trzebowniku - wartość pokładów 490,93 mln m³

Oprócz pokładów gazu ziemnego eksploatowane są również złoża piasków oraz żwirów rzecznych i polodowcowych.

3.1.5. Lasy

Tereny leśne i zadrzewienia na obszarze Gminy Trzebowniko zajmują powierzchnię 1085,12 ha. Tworzą one jeden większy kompleks położony w północno-zachodniej części, sąsiadujący z Tajęciną oraz niewielki fragment leżący na północ od Stobiernej. Każdy z nich charakteryzuje się nieco odmiennym składem florystycznym. 75% powierzchni zalesionych stanowią Lasy Państwowe, administrowane przez Nadleśnictwo Głogów Małopolski podlegające Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie.

W północnej części kompleksu dominują siedliska lasu mieszanego świeżego (LMśw) i lasu świeżego (Lśw), natomiast w południowej części dominują siedliska boru mieszanego świeżego (BMśw). Wzdłuż cieków wodnych występują siedliska olsu jesionowego (OiJ) i lasu łąkowego (Łl).

Drzewostan siedliska boru mieszanego buduje głównie sosna, dąb szypułkowy, w domieszce występują: brzoza brodawkowata, buk i olsza czarna. W dobrze rozwiniętej warstwie krzewów przeważa udział kruszyny pospolitej, jarzębiny, leszczyny oraz grabu. Runo ma charakter mieszany i składa się z przeważającej grupy gatunków borowych reprezentowanych przez borówkę czarną i brusznicę, konwalijkę dwulistną, jeżynę gruczołowatą, konwalię majową i szczawika zajęczego.

Na terenach siedliska lasu mieszanego świeżego i lasu świeżego występuje grab zwyczajny, dąb szypułkowy, buk, sosna zwyczajna z domieszką świerka, olszy czarnej, brzozy brodawkowej, jodły i jawora.

3.1.6. Flora i fauna

Flora Gminy Trzebowniko jest dość zróżnicowana. W dolinie Wisłoka występują bogate siedliska roślin nadbrzeżnych, wodnych i szuwarowych, takich jak dziewanna kutnerowata, nawłoc kanadyjska i olbrzymia. Nad brzegami wód, w rowach i podmokłych zaroślach spotkać można przetacznika błotnego i bobowniczka oraz szczeć pospolitą. Na wyższych terenach zaznacza się dość duży udział gatunków łąk świeżych i wilgotnych. Najbardziej interesujące, dość rzadko spotykane na Płaskowyżu Kolbuszowskim to: mydlnica lekarska, krwiściąg lekarski, jaskier różnolistny. Na terenie gminy siedliska suche i nasłonecznione zasiedla szereg gatunków związanych ze zbiorowiskami ciepłolubnymi, wśród nich wyróżnia się lebiodka pospolita, goździk kropkowany, łąszczec polny, piaskowiec mieszany i rogownica polna.

We florze gminy zaznacza się wyraźny udział gatunków obcych w naturalnej roślinności danego obszaru, wśród których warto wyróżnić: bniec dwudzielny, kąkol polny, wilczomlec

obrotny, ostróżeczkę polną, groszek bulwiasty, bodziszek porozcinany, farbownik polny, werbenę pospolitą oraz mierzwicę czarną.

Świat zwierzęcy charakteryzuje się również dużą różnorodnością. Wśród ssaków wyróżnić można dość rzadko spotykanego jelenia europejskiego, zamieszkującego najczęściej lasy liściaste i mieszane, z niezbyt silnie rozwiniętą warstwą krzewów. Zarówno na terenach zalesionych jak i polnych często występuje sarna. Na terenach otwartych bardzo licznie występuje zając szarak.

Wśród ssaków drobnych, rząd owadożernych reprezentuje licznie występująca ryjówka aksamitna i malutka, kret i jeż wschodni. Natomiast wśród gryzoni wyróżnić należy coraz liczniej występującego bobra. Często spotykanym przedstawicielem tej grupy jest również piżmak.

Interesującą grupą zwierząt są nietoperze. Na terenie gminy występuje ich 5 gatunków, wśród nich wyróżnia się borowiec wielki, a także gacek wielkouch i nocek duży.

Wśród ssaków drapieżników dość często spotykanym gatunkiem jest łoś łoś i gronostaj, a także prowadzący nocny tryb życia tchórz. Dość rzadkim drapieżnikiem jest kuna leśna, borsuk oraz lis.

W świecie ptaków występujących na terenie gminy Trzebownik wyróżnić można liczne gatunki. Należą do nich: bocian biały, puszczyk, czajka, dzięcioł czarny i duży, skowronek polny, sówka, kawka, słowik szary, wróbel, jastrząb, myszołów, kruk, dzięcioł zielony, rudzik, zięba, kuropatwa, turkawka, muchołówka szara, szpak, szczygieł, przepiórka, pustułka, zimorodek, bażant oraz wiele innych.

Na terenie gminy występuje pięć gatunków gadów i kilkanaście gatunków płazów. Najliczniej występującym gatunkiem wśród gadów są jaszczurki: zwinka i beznoga. Wśród węży spotykany jest zaskroniec, rzadziej żmija zygzakowata. Płazy reprezentują traszka: zwyczajna i grzebieniasta, oraz kumak nizinny, nadrzewna rzekotka i rodzina ropuchowatych.

Pod względem ichtiologicznym wody płynące obszaru gminy należą do tzw. krainy leszcza, niemniej jednak zaznaczają się tu równocześnie wpływy podgórskiej krainy brzany. Występujące tu gatunki to: brzana, świnka, płoć, jelec, boleń, okoń, karp, kleń, certa, szczupak, leszcz. Wody stojące zasiedla okoń, karaś, lin, i inne.

3.1.7. Rezerваты i pomniki przyrody

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody z 16 października 1991r. (art. 23), rezerwatem przyrody jest obszar obejmujący zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym ekosystemy, określone gatunki roślin i zwierząt, elementy przyrody nieożywionej, mające istotne znaczenie ze względów naukowych, przyrodniczych, kulturowych bądź krajobrazowych.

W granicach Gminy Trzebowniko utworzono dotąd jeden rezerwat przyrody "Bór". Powierzchnia rezerwatu wynosi 365,43 ha, położony jest na terenie dwóch gmin: Głogów Małopolski i Trzebowniko, obejmując swym zasięgiem miejscowości Rudna Mała i Głogów oraz Jasionka i Tajęcina.

Według wojewódzkiego rejestru pomników przyrody na terenie gminy Trzebowniko istnieje 5 obiektów, w ramach, których chronione są 23 najcenniejsze i najstarsze okazy drzew. Gatunkiem reprezentowanym najliczniej jest lipa drobnolistna - 21 egzemplarzy, zaś dąb szypułkowy i platan klonolistny występują w jednym egzemplarzu.

Najbardziej wyróżniającym się obiektem jest szpaler 17 lip drobnolistnych (pomnik nr 99) w Trzebowniku. Ciekawą miejscowością pod względem przyrodniczym jest Łąka. Zlokalizowane są tutaj 3 pomniki przyrody. Pierwszy z nich to grupa 3 lip drobnolistnych, rosnących w otoczeniu kościoła (pomnik nr 149). Kolejny pomnik - dąb szypułkowy (pomnik nr 145) - znajduje się ok. 100 m na południe od kościoła. W granicy administracyjnej Łąki znajduje się lipa drobnolistna oznaczona jako pomnik nr 130. Ostatni istniejący na terenie gminy pomnik znajduje się w Zaczerniu w parku wiejskim, tworzy go platan klonolistny (pomnik nr 77).

3.2. Gospodarka wodno ściekowa

3.2.1. Sieć wodociągowa i zaopatrzenie w wodę

Gmina Trzebowniko zwodociągowana jest w 100%. Zapotrzebowanie mieszkańców w wodę dokonywane jest z ujęć podziemnych. Woda pobierana jest studniami wierconymi, uzdatniana i dostarczana odbiorcom. Obecna ilość przyłączy wodociągowych wynosi 5436 sztuk, a łączna długość sieci wodociągowej wraz z przyłączami wynosi 245,2 km.

Średnie jednostkowe zużycie wody na mieszkańca gminy korzystającego z wodociągu wynosi 28 m³/M/rok.

Tabela 7. Sieć wodociągowa

Lp.	Miejscowość	Długość sieci wodociągowej w km - stan na koniec III kwartału 2007	Ilość odbiorców wody - stan na koniec III kwartału 2007	Roczne zużycie wody w m ³ na mieszkańca	Ilość gospodarstw domowych
1.	Jasionka	12,8	627	25,7	593
2.	Łąka	14,8	485	23,1	457
3.	Łukawiec	24,1	661	24,4	607

4.	Nowa Wieś	10,3	402	35,1	355
5.	Stobierna	21,8	788	27,9	747
6.	Tajęcina	2,1	117	28,4	111
7.	Terliczka	5,3	177	29,4	166
8.	Trzebowniko	23,6	876	31,1	815
9.	Wólka Podleśna	11,8	360	23,7	333
10.	Zaczernie	15,8	943	29,4	833
11.	RAZEM	142,4	5436	27,82	5 017

Sieć wodociągowa zasilana jest z własnych ujęć wód głębinowych. Ujęcia wody na terenie Gminy Trzebowniko zlokalizowane są we wsiach Jasionka, Terliczka, Łąka i Zaczernie.

Tabela 8. Ujęcia wody

Położenie	wydajność m³/dobę	ilość studni	obsługiwany obszar	proces uzdatniania
Jasionka	2000	4	Jasionka Nowa Wieś Stobierna Wólka Podleśna	odżelazianie żelaza poprzez tlen i żwirki filtrujące
Łąka	600	4	Łąka Łukawiec Terliczka Spiny (przysiulek Trzebowniko)	odżelazianie i odmanganianie wody
Tajęcina	1300	3	Tajęcina Zaczernie częściowo Jasionka	redukcja PH - zwiększenie kwasowości z 6,2 na 7,3 oraz redukcja azotanów (obecnie 100 mg/l - norma 50 mg/l)

Zaczernie - ujęcie awaryjne	800	1	Zaczernie	woda spełnia warunki dla wód pitnych i jest wprowadzana do sieci bez uzdatniania
-----------------------------	-----	---	-----------	--

W większości miejscowości stan sieci wodociągowej jest w dobrym stanie. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Rzeszowie przekazuje kwartalnie informacje w sprawie wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. Nr 203, poz. 1718). Według danych z II kwartału 2007 roku, po zapoznaniu się z posiadaną dokumentacją i wynikami badań laboratoryjnych próbek wody pobranych z wodociągów Jasionka i Tajęcina, stwierdzono, że woda z tych wodociągów jest przydatna do spożycia.

Modernizacji wymaga sieć wodociągowa w miejscowościach: Trzebowniko, Zaczernie i Nowa Wieś. Wykonana w tych miejscowościach w latach 1955 - 1965 z rur azbestowo-cementowych sieć wodociągowa sprawia coraz więcej problemów eksploatacyjnych. W związku z powyższym w wieloletnim planie inwestycyjnym ujęto środki na modernizację i rozbudowę tych sieci. W roku 2006 rozpoczęto modernizację sieci wodociągowej w Trzebowniku. Na lata 2007 - 2009 planowana jest kontynuacja tej modernizacji. W roku 2007 planowane jest rozpoczęcie modernizacji sieci wodociągowej w Nowej Wsi.

Modernizacja sieci wodociągowej połączona jest z rozbudową ujęcia wody. Rozpoczęto już planowane wykonanie dwóch zbiorników żelbetonowych o pojemności 600 m³ każdy, położonych w miejscowości Jasionka. Dzięki temu wodę będą mogli otrzymywać mieszkańcy bloków Zakładu Ogrodniczego w Trzebowniku, jak również zlikwiduje się okresowe braki wody w miejscowościach Stobierna i Wólka Podleśna. W chwili obecnej wykonywany jest również projekt modernizacji i rozbudowy wodociągu w miejscowości Zaczernie. W związku ze skomplikowaną i długoterminową procedurą uzyskania wymaganych dokumentów na rozpoczęcie inwestycji dotyczącej modernizacji sieci wodociągowej, ich realizację planuje się na lata 2008 - 2010.

3.2.2. Sieć kanalizacyjna i oczyszczalnie ścieków

Na terenie gminy Trzebowniko znajdują się dwie biologiczne oczyszczalnie ścieków zlokalizowane w Łące i Nowej Wsi. Przyjmują one ścieki zarówno z terenów całej gminy, jak i z dwóch miejscowości gminy Krasne - Palikówka i Strażów.

Miejscowości: Łąka, Łukawiec, Terliczka, Trzebowniko (Spiny i Zawodzie), Palikówka i Strażów obsługiwane są przez oczyszczalnie w Łące, a miejscowości Nowa Wieś, Trzebowniko (pozostała część), Zaczernie, Jasionka przez oczyszczalnie w Nowej Wsi. Osady powstałe w

oczyszczalniach, po uprzednim sprasowaniu są wykorzystywane rolniczo pod uprawę wierzby energetycznej na terenach mienia komunalnego w miejscowości Jasionka.

Obszar Gminy Trzebowniko jest skanalizowany w 100%. Do sieci kanalizacyjnej przyłączonych jest 4548 gospodarstw domowych, a łączna długość sieci kanalizacyjnej wynosi wraz z przyłączami 298,2 km.

Tabela 9. Sieć kanalizacyjna

Miejscowość	SIEĆ KANALIZACYJNA	
	Długość sieci - stan na koniec III kwartału 2007 roku /km/	Ilość przyłączonych gospodarstw - stan na koniec III kwartału 2007 roku
Jasionka	49,0	544
Łąka	27,5	431
Łukawiec	28,7	542
Nowa Wieś	23,0	331
Stobierna	37,9	674
Tajęcina	7,3	97
Terliczka	16,7	149
Trzebowniko	34,3	759
Wólka Podleśna	17,6	296
Zaczernie	32,6	782
RAZEM	274,6	4 605

Urząd Gminy Trzebowniko posiada ewidencję zbiorników "szambo", którą to objętych jest 30 gospodarstw. Mieszkańcy, którzy ze względu na rozproszoną budowę nie zostali przyłączeni do kanalizacji zbiorowej lub zostaną w najbliższym czasie przyłączeni, są kontrolowani w zakresie systematycznego opróżniania zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe. Na opróżnianie szamb i wywóz ścieków z terenu gminy Trzebowniko, pozwolenia posiadają dwie firmy. Kontrola w zakresie częstotliwości opróżniania zbiorników "szambo" polega na wzywaniu do okazania się odpowiednimi dokumentami potwierdzającymi systematyczne korzystanie z usług firmy posiadającej zezwolenia na wywóz nieczystości ciekłych.

3.3. Gospodarka odpadami

Zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jednolity Dz.U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008 ze zm), utrzymanie czystości i porządku należy do zadań własnych gmin. W dniu 17 lutego 2006 r. Uchwałą Nr XXXI/327/06 został uchwalony przez Radę Gminy Trzebowniko Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Trzebowniko.

Regulamin określa zadania i obowiązki mieszkańców, podmiotów gospodarczych, zakładów i jednostek organizacyjnych działających na terenie gminy, właścicieli lub zarządców nieruchomości, użytkowników lokali, zarządców dróg, organizatorów imprez o charakterze publicznym jak również podmiotów świadczących usługi w zakresie gospodarki odpadami i nieczystościami ciekłymi w celu utrzymania czystości i porządku w gminie, oraz wymagania w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie i w obiektach użytku publicznego.

Zgodnie z regulaminem właściciele nieruchomości zobowiązani są do prowadzenia selektywnej zbiórki makulatury, szkła opakowaniowego bezbarwnego kolorowego, odpadów opakowaniowych z metali i tworzyw sztucznych oraz odpadów niebezpiecznych, odpadów wielkogabarytowych, odpadów z remontów, odpadów ulegających biodegradacji, a także zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

Na terenie gminy Trzebowniko prowadzone są działania w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych. Zezwolenia na prowadzenie posiadają cztery firmy:

- a) **Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej** - Rzeszów Sp. o.o. Firma wywozi odpady komunalne dwa razy w miesiącu, oraz prowadzi wywóz nieczystości ciekłych na każdorazowe zlecenie.
- b) **Gospodarka Komunalna** Sp. o.o. Błażowa, ul. 3-go maja 35. Wywóz odpadów odbywa się 2 razy w miesiącu, systemem workowym.
- c) **Trans-Formers Karpatia** Sp. o.o. - Zakład w Rzeszowie - ul. Okulickiego 20.
- d) **Bronisława Bieniek - Usługi Transportowe, Wywóz Nieczystości Płynnych** - Zaczernie 912. Odbiór nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych, odbywa się na każdorazowe zlecenie właścicieli nieruchomości.

Gmina Trzebowniko nie posiada własnego składowiska odpadów komunalnych. Zebrane odpady komunalne wywożone są i deponowane na składowisku w miejscowościach Kozodrza-Ostrów.

Na podstawie wykazów umów zawartych z właścicielami nieruchomości przekazywanych przez firmy prowadzące działalność w zakresie odbioru odpadów komunalnych i nieczystości

ciekłych została utworzona ewidencja. Obecnie umowy posiada 3355 właścicieli nieruchomości, co stanowi 68,3% ogółu gospodarstw. Wiodącą firmą prowadzącą usługi w zakresie wywozu odpadów komunalnych jest MPGK, która posiada umowy z 2883 właścicielami nieruchomości na terenie gminy Trzebowniko. Na wysypisko w 2005 roku zostało wywiezionych 1 816 ton, odpadów komunalnych, a w 2006 roku 3 114 ton.

Jak wynika z wykazów umów przesyłanych do urzędu przez przedsiębiorców odbierających odpady, nie wszyscy mieszkańcy podpisali stosowne umowy na wywóz odpadów komunalnych. Z tego względu Gmina Trzebowniko prowadzi kontrole w zakresie prowadzenia umów na wywóz odpadów komunalnych, poprzez systematyczne wzywanie właścicieli nieruchomości do okazania dokumentów stwierdzających zawarcie umowy.

Od 2002 roku prowadzona jest na terenie Gminy Trzebowniko selektywna zbiórka odpadów. W tym celu w każdej z miejscowości usytuowane są gniazda recyklingowe, które składają się z czterech pojemników, w których gromadzone są: szkło białe, szkło kolorowe, plastik i metal. Tylko w miejscowości Terliczka i Tajęcina znajdują się po dwa pojemniki na szkło białe i kolorowe. Poza gniazdami recyklingowymi na terenie gminy usytuowanych jest również 36 pojemników na tworzywa sztuczne oraz 15 pojemników na szkło białe i 15 pojemników na plastik.

Tabela 10. Selektywna zbiórka odpadów

Lp.	Miejscowość	Gniazdo recyklingowe				Tworzywa sztuczne	Szkło białe	Plastik	Łącznie
		szkło białe	szkło kolorowe	plastik	metal				
1.	Jasionka	1	1	1	1	4	2	3	13
2.	Łąka	1	1	1	1	5	1	1	11
3.	Łukawiec	1	1	1	1	4	2	2	12
4.	Nowa Wieś	1	1	1	1	3	2	2	11
5.	Stobierna	1	1	1	1	4	1	1	10
6.	Tajęcina	1	1	-	-	1	1	-	4
7.	Terliczka	1	1	-	-	1	1	1	5
8.	Trzebowniko	1	1	1	1	7	2	2	15
9.	Wólka Podleśna	1	1	1	1	2	1	1	8
10.	Zaczernie	1	1	1	1	5	2	2	13

11. RAZEM	10	10	8	8	36	15	15	102
------------------	-----------	-----------	----------	----------	-----------	-----------	-----------	------------

Gmina poczyniła również starania w zakresie zbiórki szkła okiennego, a także zużytego ogumienia. Na podstawie umowy współpracy zawartej w dniu 2 maja 2005 roku pomiędzy Gminą Trzebowniko a Firmą REDA w Sokołowie Małopolskim przeprowadzono zbiórkę zużytych opon. Z terenu całej gminy zebrano 45 ton tego odpadu. Od 2005 roku prowadzona jest również zbiórka szkła okiennego, poprzez ustawienie kontenerów na ich odbiór. W 2005 r. zebrano 34,2 ton, a w 2006 r. 25 ton tego odpadu.

We wszystkich szkołach, a także na krytej pływalni w Nowej Wsi znajduje się łącznie 20 pojemników na zużyte baterie. Pod patronatem Związku Komunalnego "WISŁOK", prowadzona jest zbiórka zużytych baterii przez uczniów szkół podstawowych i gimnazjów. Odbiór zużytych baterii prowadzi firma EKO-TOP z Rzeszowa. W latach 2004-2006 w ramach konkursu zebrano 499 kg baterii.

W szkołach prowadzona jest również systematyczna zbiórka makulatury. Dzięki temu w latach 2005-2006 zebrano łącznie 47 955 ton.

Gospodarka odpadami niebezpiecznymi stanowi poważny problem. Odpady niebezpieczne są produkowane głównie przez małe podmioty gospodarcze oraz indywidualnych mieszkańców i w większości wymieszane z odpadami komunalnymi trafiają na wysypiska odpadów. Z tego względu istnieje silna potrzeba społecznego uświadomienia tego faktu oraz dalszego rozwijania systemów zbiórki odpadów niebezpiecznych. W dużej mierze problem dotyczy odpadów medycznych i weterynaryjnych, które trafiają na wysypiska z odpadami komunalnymi.

Zgodnie z zapisem Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Trzebowniko "odbieranie odpadów niebezpiecznych na terenie Gminy Trzebowniko odbywać się będzie w ramach obwoźnej zbiórki odpadów. Zbiórka planowana jest raz w roku."

Od roku 1992 Gmina Trzebowniko należy do Związku Komunalnego „WISŁOK”, który zrzesza 19 gmin Podkarpacia w celu wspólnej realizacji zadań publicznych na rzecz swoich mieszkańców w dziedzinie ochrony środowiska zlewni rzeki Wisłok. Związek powołany został z inicjatywy miasta Rzeszowa oraz 14 gmin zlewni Wisłoka. Obecnie Związek Komunalny „Wisłok” skupia gminy: Rzeszów, Błażowa, Boguchwała, Chmielnik, Czarna, Dynów, Frysztak, Głogów Młp., Hyżne, Krasne, Lubenia, Łańcut, Ostrów, Rakszawa, Strzyżów, Świlcza, Trzebowniko, Tyczyn, Wiśniowa. Zadaniem Związku jest umożliwienie wykorzystania wspólnych inicjatyw ok. 390 tys. mieszkańców, samorządów i środowisk zawodowych do realizacji zadań międzygminnych w celu poprawy stanu środowiska i wdrożenia zasad ekorozwoju.

W 2006 roku przy współpracy ze Związkiem Komunalnym "WISŁOK" i Firmą EKO-TOP przeprowadzona została akcja pilotażowa. W każdej z miejscowości gminny samochód oznaczony

logiem Firmy "EKO-TOP" w Rzeszowie przyjmował przez trzy godziny odpady niebezpieczne od mieszkańców. W rezultacie zebrano łącznie 17 356 kg odpadów niebezpiecznych, w tym:

- 588 kg - farby i lakiery
- 440 kg - środki ochrony roślin
- 412 kg - zużyte oleje
- 12 060 kg - telewizory i sprzęt RTV
- 3 609 kg - lodówki, zamrażarki inny sprzęt AGD
- 588 kg - sprzęt elektroniczny i komputerowy
- 500 kg - opakowania po substancjach niebezpiecznych

W listopadzie 2007 planowana jest kolejna akcja zbierania odpadów niebezpiecznych.

Pomimo organizowanych akcji, w dalszym ciągu poważnym problemem na terenie gminy Trzebowniko są nielegalne składowiska odpadów tzw. "dzikie wysypiska", które stanowią zagrożenie sanitarne i uciążliwość dla otoczenia, a także wpływają negatywnie na ogólny wizerunek gminy.

Na podstawie art. 160 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, azbest został zaliczony do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska. W związku z tym zabronione jest, za wyjątkiem przypadków określonych w ustawie, wprowadzanie go do obrotu lub ponowne wykorzystywanie. Azbest powinien też być sukcesywnie eliminowany ze środowiska, a wszystkie czynności związane z jego przemieszczaniem powinny być prowadzone przez firmy z zachowaniem szczególnych środków ostrożności.

Ze względu na wysoki koszt utylizacji tego odpadu istnieje obawa, że azbest dostanie się do środowiska. Z inwentaryzacji jaka została przeprowadzona w 2003 roku powierzchnia dachów pokrytych eternitem na terenie całej Gminy Trzebowniko wynosi ok. 130 000 m².

3.4. Edukacja ekologiczna

Rozwój edukacji oraz kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy Trzebowniko jest jednym z głównych działań realizowanych w ramach Programu Ochrony Środowiska. Obecnie kształtowanie świadomości ekologicznej w gminie odbywa się głównie poprzez podejmowanie działań proekologicznych w formie odczytów, lekcji, konkursów, które realizowane są we wszystkich szkołach znajdujących się na terenie gminy. Dzieci w wieku szkolnym wykazują duże zaangażowanie w sprawy ochrony środowiska i są najbardziej podatne na kształtowanie właściwych proekologicznych postaw. Z tego względu głównym miejscem dla edukacji ekologicznej będzie szkoła. Dzięki zmianie zachowań uczniów i wszczępieniu

prawidłowych nawyków, kształtuje się świadomość ekologiczna młodzieży. Zaangażowanie uczniów szkół z terenu naszej gminy w sprawy dotyczące ekologii, daje gwarancję, iż oni, ich rodzice i środowisko lokalne, w którym żyją, zostaną „zarażeni” ideą ochrony środowiska.

Od 2000 roku, w ramach współpracy ze Związkiem Komunalnym "WISŁOK" Gmina Trzebowniko bierze udział w realizacji programów edukacyjnych. W latach 2004-2007 realizowany jest Program "WISŁOK" dla Europy. W ramach tego projektu na terenie gminy Trzebowniko w 2007 roku przeprowadzone zostały:

1. VIII edycja "Wyprawy w poszukiwaniu Ekolandii"
2. VII edycja konkursu promującego selektywną zbiórkę baterii "Łowcy Baterii"
3. VIII Jarmark ekologiczny "SOS dla Ziemi"
4. VIII Kongres Liderów Ekologii
5. III edycja konkursu "Przybysz z planety WEEE"

Prowadzone działania wsparte zostały poprzez wydanie kalendarzy ekologicznych, książeczek informacyjnych, zakładek, plakatów i ulotek propagujących selektywną zbiórkę surowców wtórnych i odpadów niebezpiecznych.

Co roku organizowana jest akcja "Sprzątanie Świata" i obchody "Dnia Ziemi", w których biorą udział uczniowie szkół. Urząd Gminy, w celu sprawnego przeprowadzania akcji i zapewnienia bezpieczeństwa dzieci, zaopatrzył je w rękawice, worki na odpady oraz zapewnił odbiór śmieci.

Związek Komunalny "WISŁOK", do którego należy Gmina Trzebowniko otrzymał w trakcie trwających Międzynarodowych Targów Ekologicznych POLEKO w Poznaniu w imieniu gmin zrzeszonych w Związku Komunalnym "WISŁOK" statuetkę Zielonej Baterii - I nagrodę w VI edycji Ogólnopolskiego Konkursu o Puchar Recyklingu.

Oprócz realizacji programu edukacyjnego opartego na współpracy ze Związkiem Komunalnym "WISŁOK", prowadzone są akcje informacyjne dla mieszkańców Gminy na temat segregacji odpadów, wpływu ich spalania na zdrowie, oszczędności energii elektrycznej i wody. Na tablicach ogłoszeń w każdym z sołectw, wywieszane są przygotowane plakaty propagujące segregację odpadów, a także zakazujące ich spalanie.

3.5. Sieć energetyczna i gazownicza

Dostępność do sieci energii elektrycznej posiadają wszystkie gospodarstwa domowe. Sieć energetyczna jest w pełni zmodernizowana, dlatego system energetyczny gminy znajduje się

w bardzo dobrym stanie technicznym. Odbiorcy energii elektrycznej obsługiwani są przez Rzeszowski Zakład Energetyczny S.A., którego przedmiotem działania jest między innymi sprzedaż energii elektrycznej oraz utrzymanie i eksploatacja sieci. Teren miejscowości Nowa Wieś i Trzebownisko obsługuje Rejon Energetyczny Rzeszów-Miasto, a pozostały teren gminy obsługuje Rejon Rzeszów-Teren.

Tabela 11. Sieć energetyczna

Lp.	Miejscowość	Odbiorcy energii elektrycznej na koniec III kwartału 2007
1.	Jasionka	688
2.	Łąka	571
3.	Łukawiec	766
4.	Nowa Wieś	426
5.	Stobierna	853
6.	Tajęcina	118
7.	Terliczka	233
8.	Trzebownisko	1 587
9.	Wólka Podleśna	424
10.	Zaczernie	865
11.	RAZEM	5 155

Gmina posiada jedną z najlepiej rozwiniętych w województwie sieci gazowych. Na 10 wiosek, 9 jest zgazyfikowanych. Ponad 85 % gospodarstw posiada przyłącze gazowe. Znajdują się tu również duże pokłady gazu ziemnego - docelowo będzie działać kilka ośrodków zbioru („kopalni”).

Obsługą sieci gazowniczej na terenie gminy Trzebownisko zajmuje się Karpacki Operator Systemu Dystrybucyjnego Sp. z o.o. w Tarnowie, Oddział Zakład Gazowniczy w Rzeszowie. Z uzyskanych danych szacowanych na koniec 2006 roku wynika, że łączna długość sieci gazowej wraz z przyłączami wynosi 282 351 m. Do sieci gazowniczej przyłączone są 4 404 gospodarstwa domowe. Mieszkaniec gminy zużycia w ciągu roku średnio, 224,59 m³/rok gazu.

Tabela 12. Sieć gazownicza

Lp.	Miejscowość	Długość sieci gazowej z przyłączami /m/	Ilość przyłączonych gospodarstw / szt/	Zużycie gazu w m ³ - 2006 rok	Roczne zużycie gazu w m ³ na mieszkańca - 2006 rok
-----	-------------	--	---	---	--

1.	Jasionka	32 932	491	630 803	298,11
2.	Łąka	27 883	433	556 380	304,70
3.	Łukawiec	41 175	593	424 991	191,69
4.	Nowa Wieś	20 793	364	433 596	339,28
5.	Stobierna	39 181	614	423 923	148,12
6.	Tajęcina	0	0	0	0
7.	Terliczka	11 511	155	105 050	183,01
8.	Trzebowniko	42 760	686	716 998	228,70
9.	Wólka Podleśna	21 361	246	184 748	135,05
10.	Zaczernie	44 755	822	1 277 032	417,19
11.	RAZEM	282 351	4 404	4 75 521	224,59

3.6. Powietrze atmosferyczne i hałas komunikacyjny

Ochrona powietrza atmosferycznego stanowi w całości zagadnień ochrony środowiska jeden z poważniejszych problemów. Najczęściej występującymi, charakterystycznymi zanieczyszczeniami powietrza są pyły, tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu i dwutlenek siarki. Największe zagrożenie stwarzają tzw. niskie emisje pochodzące z palenisk domowych i lokalnych kotłowni. Źródła te emitują do atmosfery głównie dwutlenek siarki oraz dwutlenek węgla. Dużym problem na terenie gminy jest nielegalne spalanie odpadów tapicerskich i wyrobów z plastiku stwarzających nie tylko uciążliwość zapachową, ale w szczególności zagrożenie dla zdrowia.

W wyniku doprowadzenia gazu ziemnego i zgazyfikowania dziewięciu miejscowości na terenie gminy Trzebowniko, emisja dwutlenku siarki i dwutlenku węgla oraz pyłów została zmniejszona.

Zanieczyszczenie środowiska hałasem na terenie gminy Trzebowniko powodowane jest przede wszystkim przez hałas komunikacyjny wzdłuż przebiegających tras komunikacyjnych. Na uwagę zasługuje również fakt, iż na terenie gminy usytuowane jest międzynarodowe lotnisko. Wzmożony ruch powietrzny znacznie przyczynia się do odczuwalnego podwyższenia poziomu hałasu.

3.7. Energia odnawialna

Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy Trzebowniko charakteryzuje się niskim stopniem rozwoju. Według danych z Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego wynika, że na terenie Gminy Trzebowniko znajdują się kotłownie na biomasę oraz projektowane są kolektory słoneczne, a także siłownia wiatrowa. Na krytej pływalni FALA zamontowanych jest 20 kolektorów słonecznych, które w sezonie letnim wykorzystywane są do ogrzewania wody na małej niecce. Brak jest jednak szacunkowych danych o ilości gospodarstw, w których energię pozyskuje się z niekonwencjonalnych nośników. Istnieje więc potrzeba przeprowadzenia analizy istniejącego stanu, celem wspierania działań na rzecz ich rozwoju.

Co prawda wzrasta poziom zainteresowania ekologią i pozyskiwaniem energii z odnawialnych źródeł wśród mieszkańców Gminy, niemniej jednak brak funduszy, uniemożliwia władzom gminy wspieranie tego typu działań. Na kolejne lata planowana jest realizacja działań, które będą inicjować i wspierać pozyskiwanie odnawialnych źródeł energii na potrzeby gospodarstw domowych. Mowa tu w szczególności o wprowadzaniu kolektorów słonecznych, czy też o pozyskiwaniu biomasy do celów opałowych.

IV. Analiza SWOT

4.1. Czynniki wewnętrzne - mocne i słabe strony

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	
<ul style="list-style-type: none">● brak dużych emitorów zanieczyszczenia powietrza	<ul style="list-style-type: none">● wprowadzanie intensywnych form gospodarowania w rolnictwie i leśnictwie
<ul style="list-style-type: none">● brak szkodliwych dla środowiska składowisk odpadów niebezpiecznych, spalarni odpadów, wysypiska śmieci	<ul style="list-style-type: none">● niepełny zakres monitoringu stanu środowiska
<ul style="list-style-type: none">● dobra jakość gruntów do produkcji rolnej	<ul style="list-style-type: none">● niska lesistość
<ul style="list-style-type: none">● znaczne zasoby wód powierzchniowych	<ul style="list-style-type: none">● niedostateczna ilość surowców mineralnych

● niewielki zanieczyszczenie powietrza	● przeciętne walory krajobrazowe
	● rozdrobnienie gospodarstw
	● niski odsetek terenów chronionych
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	
● zaspokajający potrzeby mieszkańców system zaopatrzenia w wodę i energię elektryczną	● wzrost ilości zanieczyszczeń związanych z rozwojem gospodarczym regionu
● dwie biologiczne oczyszczalnie obsługujące cały obszar Gminy	● zanieczyszczenia napływające z sąsiednich gmin i rejonów
● skanalizowanie terenu całej Gminy	● brak sieci gazowniczej w miejscowości Tajęcina
● dobry system komunikacyjny	● narastający hałas wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych
● bliskie położenie miasta wojewódzkiego	
● dogodne usytuowanie międzynarodowego lotniska	
● wzrost zainteresowania pozyskiwaniem energii z odnawialnych źródeł energii	
● stelefonizowanie terenu gminy, umożliwiające podłączenie każdego chętnego	
GOSPODARKA ODPADAMI	
● rozwijanie selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych	● niedostateczny stopień świadomości ekologicznej społeczności lokalnej
● organizowanie zbiórki odpadów niebezpiecznych i wielkogabarytowych	● duża liczba pokryć zawierających azbest
● aktywnie prowadzone działania związane	● istnienie dzikich wysypisk

z usuwaniem odpadów komunalnych	
EDUKACJA EKOLOGICZNA	
<ul style="list-style-type: none"> • udział młodzieży szkolnej w aktywnych działaniach na rzecz poprawy środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> • słabo rozpowszechniona wiedza na temat technicznych i organizacyjnych rozwiązań służących ochronie środowiska
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost zainteresowania edukacją ekologiczną 	<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom świadomości ekologicznej
<ul style="list-style-type: none"> • czynny udział młodzieży szkolnej w konkursach proekologicznych 	
<ul style="list-style-type: none"> • duże zainteresowanie akcjami „Sprzątanie Świata” i „Dzień Ziemi” 	

4.2. Czynniki zewnętrzne - szanse i zagrożenia

CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE	
SZANSE	ZAGROŻENIA
ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	
<ul style="list-style-type: none"> • regulacje ogólnokrajowe i międzynarodowe zobowiązujące do podniesienia jakości środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> • zmiany przepisów prawa w zakresie ochrony środowiska
<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystanie internetu w celach informowania mieszkańców o podejmowanych i planowanych działaniach z zakresu ochrony środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> • zanieczyszczenie wód powodowane przez: <ul style="list-style-type: none"> - nielegalny zrzut ścieków - spływy z terenów rolniczych - ścieki deszczowe spływające z terenów komunikacyjnych
<ul style="list-style-type: none"> • prawny nakaz opracowania Programów ochrony środowiska przez jednostki 	<ul style="list-style-type: none"> • niska opłacalność produkcji rolniczej

administracji samorządowej	
<ul style="list-style-type: none"> wzrost popytu na zdrową żywność 	<ul style="list-style-type: none"> brak planu zagospodarowania przestrzennego
<ul style="list-style-type: none"> dalsze zalesienia 	<ul style="list-style-type: none"> degradacja zieleni
<ul style="list-style-type: none"> wspieranie rolnictwa ekologicznego 	<ul style="list-style-type: none"> nielegalna wycinka drzew
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	
<ul style="list-style-type: none"> budowa autostrady wschód-zachód 	<ul style="list-style-type: none"> silna konkurencja o środki na ochronę środowiska
<ul style="list-style-type: none"> plany związane z rozbudową lotniska 	<ul style="list-style-type: none"> brak planu zagospodarowania przestrzennego
<ul style="list-style-type: none"> postęp technologiczny 	<ul style="list-style-type: none"> zmiany przepisów prawa w zakresie ochrony środowiska
<ul style="list-style-type: none"> modernizacja dróg w kierunku dostosowana profilu do potrzeb użytkowników 	<ul style="list-style-type: none"> wzrost ilości zanieczyszczeń związanych z rozwojem społeczno-gospodarczym regionu
GOSPODARKA ODPADAMI	
<ul style="list-style-type: none"> korzystne warunki dla rozwoju wykorzystywania odnawialnych źródeł energii 	<ul style="list-style-type: none"> zmiany przepisów prawa w zakresie ochrony środowiska
<ul style="list-style-type: none"> rosnące zainteresowania inwestycjami związanymi z wykorzystywaniem odnawialnych źródeł energii 	
<ul style="list-style-type: none"> rozszerzanie i upowszechnianie selektywnej zbiórki: baterii, aluminium, środków ochrony roślin, 	
EDUKACJA EKOLOGICZNA	
<ul style="list-style-type: none"> wzrost zainteresowania ochroną środowiska wśród młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> zmiany przepisów prawa w zakresie ochrony środowiska
<ul style="list-style-type: none"> możliwość korzystania z pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> brak nawyków kultury ekologicznej w

finansowej w ramach Programów Unijnych	społeczeństwie
<ul style="list-style-type: none"> • udział w konkursach 	<ul style="list-style-type: none"> • mały dostęp do informacji o środowisku
<ul style="list-style-type: none"> • aktywna kampania edukacyjna w zakresie ochrony środowiska poparta szerokim zakresem działań praktycznych 	
<ul style="list-style-type: none"> • szkolenie rolników w zakresie rolnictwa ekologicznego i agroturystycznego 	
<ul style="list-style-type: none"> • kształtowanie w społeczności zwłaszcza wśród młodzieży poczucia odpowiedzialności za stan i potrzebę ochrony środowiska 	

V. Główne kierunki działań w zakresie ochrony środowiska

Działania ujęte w Gminnym Programie Ochrony Środowiska skorelowane zostały z wytycznymi w Programie ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego, w ramach, którego określone zostały kierunki działań.

Na poziomie gminy rozpatrywane będą działania w kierunku:

- ochrony wód i gospodarki wodno-ściekowej,
- ochrony powierzchni ziemi i gospodarki odpadami,
- ochrony powietrza atmosferycznego i poprawy warunków akustycznych,
- ochrony przyrody,
- edukacji ekologicznej,

5.1. Ochrona wód i gospodarka wodno-ściekowa

Zadaniem priorytetowym w zakresie ochrony wód jest osiągnięcie jak najwyższej jakości wód powierzchniowych i podziemnych, w tym utrzymanie ilości wody na poziomie zapewniającym równowagę biologiczną i ochronę przed powodzią. W tym celu podejmowane będą działania na rzecz ich ochrony przed zanieczyszczeniami, w szczególności przed zanieczyszczeniami bytowo-komunalnymi, oraz powodowanymi przez nielegalny zrzut ścieków, spływy z terenów rolniczych i

ścieki deszczowe spływające z terenów komunikacyjnych.

W latach 2007 - 2012 zostanie poddana modernizacji sieć wodociągowa w miejscowości Nowa Wieś, Trzebowniko, Zaczernie i Łukawiec, o łącznej długości 93 300 mb. Zaplanowana została również dalsza rozbudowa sieci o 7 500 mb oraz rozbudowa ujęcia wody OKL Jasionka.

W zakresie gospodarki ściekowej realizowane będą inwestycje w celu modernizacji łącznie 12 700 mb oraz budowy 9 000 mb sieci kanalizacyjnej. Przewidziana jest także budowa przepompowni ścieków. Prowadzone będą bieżące remonty i naprawy ujęć wody oraz sieci wodociągowej. W ramach działań krótkookresowych przewidziana jest również jako zadanie ciągle likwidacja niezorganizowanych zrzutów ścieków na obszary skanalizowane, a także ograniczenie zanieczyszczeń wód poprzez:

- optymalizację wykorzystania istniejących oczyszczalni ścieków
- nadzór nad istniejącymi szambami

W perspektywie długookresowej działania skoncentrowane będą wokół przedsięwzięć związanych z budową kanalizacji deszczowej na terenie całej gminy.

5.2. Ochrona powierzchni ziemi i gospodarka odpadami

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska art. 101 ochrona powierzchni ziemi polega na zapewnieniu jak najlepszej jej jakości, w szczególności poprzez:

- racjonalne gospodarowanie,
- zachowanie wartości przyrodniczej,
- zachowanie możliwości produkcyjnego wykorzystania,
- ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania,
- utrzymanie jakości gleby i ziemi powyżej lub co najmniej na poziomie wymaganych standardów,
- doprowadzenie jakości gleby i ziemi co najmniej do wymaganych standardów, gdy nie są one dotrzymane,
- zachowanie wartości kulturowych, z uwzględnieniem archeologicznych dóbr kultury.

Zadaniem głównym na rzecz ochrony powierzchni ziemi, a zarazem na rzecz gospodarki odpadami będzie sukcesywne ograniczanie negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko.

Podjęmowane działania skoncentrowane będą na objęciu zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych 90% gospodarstw domowych do 2011 roku, z jednoczesnym zmniejszaniem maksymalnej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji dopuszczonych do składowania na składowiskach odpadów. Zgodnie z Uchwałą Nr XXXI/327/06 Rady Gminy

Trzebowniko z dnia 17 lutego 2006 r. przyjęte limity dopuszczają składowanie:

- do dnia 31 grudnia 2010r. - do nie więcej niż 75% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,
- do dnia 31 grudnia 2013r. - do nie więcej niż 50% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,
- do dnia 31 grudnia 2020r. - do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995r.

W tym celu podejmowane będą działania w kierunku podnoszenia świadomości społecznej mieszkańców, w szczególności w zakresie minimalizacji wytwarzania odpadów i zintegrowanego systemu selektywnej zbiórki odpadów, zbiórki odpadów niebezpiecznych i wielkogabarytowych oraz olejów odpadowych, dzięki czemu będzie możliwe wydzielenie tych odpadów ze strumienia odpadów komunalnych. Podjęte zostaną również działania w celu poszerzenia ewidencji podmiotów wytwarzających odpady, głównie drobnych firm i placówek handlowych na podstawie wpisów do ewidencji.

Na rzecz ochrony powierzchni ziemi i gospodarki odpadami przewidziane zadania ciągłe na najbliższe cztery lata obejmować będą:

- likwidacje tzw. "dzikich wysypisk"
- doposażenie gminy w nowe gniazda recyklingowe
- wspieranie zbiórki odpadów medycznych,
- organizowanie obwoźnej zbiórki odpadów niebezpiecznych,
- coroczne zbiórki opon, urządzeń elektrycznych i energetycznych oraz wielkogabarytowych,
- bieżącą działalność recyklingową, ze szczególnym uwzględnieniem zbiórki aluminium, baterii, środków ochrony roślin.
- zwiększenie ilości odpadów pozyskiwanych w sposób selektywny, a co za tym idzie również zwiększenie ilości odpadów kierowanych do odzysku i recyklingu,
- prowadzenie wywozu odpadów stałych na składowisko w miejscowości Kozodrza-Ostrów
- opiniowanie, uzgadnianie przedsięwzięć znacząco oddziałujących na środowisko.

Poważnym problemem dla środowiska, a zarazem dla mieszkańców gminy są liczne pokrycia dachowe zawierające azbest, który zgodnie z ustawą Prawą ochrony środowiska obok PCF zaliczany jest do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska i powinien być eliminowane i przemieszczane przy zachowaniu szczególnych środków ostrożności.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 23 października 2003 roku wyznacza dzień 31 grudnia 2032 roku jako termin, do którego powinny być zakończone wszystkie prace, związane z usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Istnieje zatem potrzeba stworzenia warunków do powszechnego i bezpiecznego pozbywania się odpadów zawierających azbest oraz przyspieszenia wymiany - będących w złym stanie - elementów zawierających azbest na nowe wykonane z innych materiałów. Prawidłowe postępowanie na terenie gminy z wyrobami zawierającymi azbest powinno być zaplanowane w sposób szczególny, tj. w formie opracowanego dokumentu - planu usuwania wyrobów zawierających azbest. W tym celu należy:

- doprowadzić do rzetelnej oceny ilości eternitowych pokryć dachowych wymagających wymiany,
- podjąć skuteczne i szeroko rozpropagowane działania edukacyjno - informacyjne dotyczące problematyki odpadów azbestowych,
- podjąć starania o uzyskanie współfinansowania gospodarki odpadami azbestowymi z funduszy ekologicznych.

5.3. Ochrona powietrza atmosferycznego i naprawa warunków akustycznych

Ustawa Prawo ochrony przyrody w art. 85 stanowi, że ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez:

- utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach,
- zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Priorytetowym zadaniem realizowanym do 2015 roku będzie sukcesywne podejmowanie działań w kierunku ograniczenia zanieczyszczenia powietrza i przeciwdziałania zmianom klimatycznym, dzięki czemu będzie możliwe zapewnienie wysokiej jakości powietrza, spełniającego wymagania standardów Unii Europejskiej oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową powietrza.

Stan powietrza na terenie gminy jest oceniany jako dobry. Wynika to między innymi z braku dużych zakładów przemysłowych. Jedynym znaczącym emitorem jest Rzeszowska Spółdzielnia Mleczarska. Ma jednak zamontowane urządzenia redukujące ilość zanieczyszczeń. Na jakość powietrza atmosferycznego bardzo duży wpływ ma tzw. emisja niska, czyli emisja z lokalnych kotłowni oraz gospodarstw indywidualnych i stanowi duże zagrożenie dla jakości powietrza,

ponieważ jej źródłem jest niekontrolowane spalanie odpadów, w trakcie, którego powstają silnie toksyczne związki chemiczne. Dyfuzja zanieczyszczeń zwiększa się w sezonie zimowym, gdyż zwiększa się poziom zanieczyszczeń napływających z pobliskiej aglomeracji.

W celu poprawy jakości powietrza na najbliższe lata przewidziano gazyfikację miejscowości Tajęcina, co zmniejszy emisję niską. Szansą jest również wzrost i promocja wykorzystania energii odnawialnej poprzez udział w projekcie „Strategie Ekoenergetyczne dla Karpackich Gmin”. Głównym celem projektu jest zwiększenie kompetencji gmin w zakresie wykorzystywania odnawialnych źródeł energii (OZE) oraz możliwości realizacji inwestycji związanych z OZE.

Ochrona przed hałasem (art. 112) polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez:

- utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie,
- zmniejszanie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Podstawowym źródłem hałasu na terenie gminy jest transport drogowy wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych oraz hałas dochodzący z lotniska w Jasionce. Drogi gminne będące w zarządzie gminnym są drogami lokalnymi, na których natężenie ruchu jest umiarkowane i nie powoduje przekraczania dopuszczalnych norm wartości progowych określonych rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 stycznia 2002 roku, w sprawie wartości progowych poziomów hałasu (Dz. U. Nr 8 poz. 81). Szybki rozwój mechanizacji, wzrost motoryzacji oraz niezadowalający stan dróg stwarza zagrożenie stopniowego pogarszania się warunków akustycznych. Dlatego do 2012 roku realizowane będą działania w celu budowy 2 800 m² drogi gminnej, oraz odnowy dróg już istniejących w miejscowościach: Zaczernie, Jasionka, Stobierna, Tajęcina, Łukawiec o łącznej długości 33 000 m².

5.4. Ochrona przyrody

Ustawa o ochronie przyrody z 2004 roku określa cele, zasady i formy ochrony przyrody ożywionej i nieożywionej oraz krajobrazu. W rozumieniu tej ustawy ochrona przyrody oznacza zachowanie, właściwe wykorzystywanie oraz odnawianie zasobów przyrody i jej składników, a w szczególności dziko występujących roślin i zwierząt, siedlisk przyrodniczych, siedlisk gatunków chronionych roślin i zwierząt, zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, przyrody nieożywionej i krajobrazu.

Ochrona przyrody należy do obowiązków powszechnych, dlatego ważną sprawą jest

kształtowanie wobec przyrody właściwych postaw społecznych. Zgodnie z ustawowymi kompetencjami, do zadań Wójta i Rady Gminy w zakresie ochrony przyrody należy:

- popularyzacja ochrony przyrody,
- wydawanie zezwoleń na usunięcie drzew z nieruchomości,
- ustanawianie w formie uchwały pomników przyrody, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych i zespołów przyrodniczo krajobrazowych,

Działania w zakresie ochrony przyrody powinny obejmować:

- kontrole przestrzegania przepisów o ochronie przyrody,
- ścisły nadzór i egzekwowanie kar za usuwanie drzew i krzewów bez zezwolenia,
- propagowanie edukacji ekologicznej,
- współpraca z organizacjami ekologicznymi i szkołami.

5.5. Edukacja ekologiczna

Edukacja ekologiczna jest jednym z podstawowych warunków realizacji polityki ochrony środowiska i będzie realizowana na terenie Gminy Trzebowniko poprzez działania w kierunku podniesienia świadomości ekologicznej i wypracowania pozytywnych zachowań proekologicznych we wszystkich dyscyplinach życia i gospodarki, poczucia współodpowiedzialności każdego obywatela za stan środowiska oraz umożliwienie każdemu człowiekowi zdobywania wiedzy niezbędnej dla poprawy środowiska.

Edukacja ekologiczna prowadzona wśród młodzieży szkolnej, obejmować będzie organizowanie konkursów ekologicznych i zwiększenie udziału problematyki ekologicznej w szkołach.

Fundacja „Nasza Ziemia” oferuje samorządom i szkołom model pomocy przy tworzeniu lokalnych programów aktywnej edukacji ekologicznej. W związku z tym poczynione zostaną starania w celu pozyskania szkolnych zestawów do zbiórki odpadów typu 4EKO.

Edukacja dorosłych zmierzać będzie do kształtowania w społeczności poczucia odpowiedzialności za stan środowiska i potrzebę jego ochrony. W tym celu należy zapewnić mieszkańcom dogodny dostęp do informacji na temat ochrony środowiska. Propagować ekologiczny styl życia. Pomocne przy tym będzie szersze wykorzystywanie Internetu w celach informacyjnych, oraz prowadzenie przy współpracy z organizacjami ekologicznymi szkoleń dla rolników w zakresie rolnictwa ekologicznego i agroturystycznego.

Poczynione zostały starania o uzyskanie pomocy finansowej w celu stworzenia Parku Edukacji Ekologicznej **WONDERLAND** w Zaczerniu. Procedura rozstrzygnięcia konkursu jest w

toku.

VI. Harmonogram wdrażania zadań realizowanych w ramach Gminnego Programu Ochrony Środowiska - załącznik nr 1

VII. Monitoring realizacji Programu Ochrony Środowiska

Monitoring wdrażania Programu Ochrony Środowiska będzie polegać na:

- określeniu stopnia realizacji przyjętych działań
- ocenie realizacji programów i projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska
- ocenie stopnia rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami ich wykonywaniem
- analizie przyczyn tych rozbieżności

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska przyjmuje się, że przygotowanie raportu z oceny stopnia realizacji programu dokonywane będzie, co dwa lata przez Radę Gminy. Postęp w zakresie wykonywania przedsięwzięć zdefiniowanych w programie będzie kontrolowany na bieżąco.

Pod koniec 2009 nastąpi ocena realizacji przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2008-2011. Po wykonaniu pierwszego raportu istnieje możliwość wprowadzenia aktualizacji programu na najbliższe dwa lata. Cały program będzie aktualizowany, co cztery lata.

Z zapisów ustawy Prawo ochrony środowiska wynika, że podstawowymi działaniami mającymi na celu kontrolę wdrażania programu są:

- ocena postępów we wdrażaniu programu ochrony środowiska, w tym przygotowanie raportu dokonywane co dwa lata,
- aktualizacja listy przedsięwzięć dokonywana co dwa lata,
- aktualizacja polityki ochrony środowiska, tj. celów ekologicznych kierunków działania dokonywana co cztery lata.

W celu właściwej oceny stopnia wdrażania Programu Ochrony Środowiska wymagane jest ustalenie zasad przedstawiania postępów w realizacji programu.

Poniżej zaproponowano istotne wskaźniki, przyjmując, że lista ta nie jest wyczerpująca i będzie sukcesywnie modyfikowana.

Tabela 13. Wskaźniki stanu środowiska

Wskaźniki stanu środowiska		
		2007
- długość sieci wodociągowej	km	142,4
- długość sieci kanalizacyjnej	km	274,6
- stosunek długości sieci wodociągowej do sieci kanalizacyjnej		0,52
- liczba przyłączy do wodociągu	szt.	5 436
- liczba przyłączy do kanalizacji	szt.	4 605
- zużycie wody na mieszkańca	m ³ /rok/M	27,82
- ścieki oczyszczone		-
- wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza (gazy)	Mg	-
- wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza (pyły)	Mg	-
- długość sieci gazowej	km	282,35
- zużycie gazu na mieszkańca	m ³ /M/rok	135,05
- długość dróg o zmienionej nawierzchni	km	-
- wskaźnik lesistości - lasy i zadrzewienia	%	12%
- ilość rezerwatów przyrody	szt.	1
- pomniki przyrody	szt.	23
- odpady komunalne zebrane w ciągu roku	kg	3 114
- ilość pojemników do selektywnej zbiórki odpadów	szt.	102
- nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska	PLN	22 264 tyś

Porównanie informacji określonych na podstawie pomiarów i oceny stanu bazowego będzie efektem realizacji założonych celów i działań w programie.